

УРЯД ЗАБОРОНЯЄ НАКОПИЧУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ МАТЕРІАЛІВ

Вашингтон, 17 вересня. — Уряд оповістив сувору заборону укривання матеріалів, потрібних до виповнення оборонної програми, на яку ухвалено досі 30 білліонів доларів. На лісті заборонених матеріалів знаходяться 32 різновидних предметів, починаючи від будівельних матеріалів, і включаючи такі, як залізо, сталь, алюміній і пружа ніону. Розпорядок входить в життя від понеділка і над його виконанням чувати-ме Краєва Продукційна Рада. Однак під цю заборону не підпадають предмети домашнього

СЕНАТОР БРІДЖЕС ЗА МОБІЛІЗАЦІЮ ЦІЛОГО СВІТУ

Бостон. — Сенатор Стайле Бріджес, член сенатської комісії збройних сил, назвав корейську війну вступом до третього світового війни. Тому він вийшов з длян мобілізації сил на світові розміри. В Америці він пропонує сто-відсоткову економічну контролі, а в інших частинах світу організації протикомуністичних сил на таких засадах: 1. Випік і озброєння тільки західно-німецьких дивізій, кілька вдасться; так само мобілізувати японські дивізії під доглядом ген. Мек Артура; 2. запросити Еспанію до Північно-Атлантичного Пакту, щоб дати Злученим Державам бази в Європі; 3. вжити армію китайських націоналістів з-під прапору Чіан-Кай-шека для боротьби в Кореї. Бріджес домагається двопартійної політики в Америці, однак після „чистки“ він об'являється през. Трумана в теперішній нещастю, закликаючи йому багато по-милко. На його погляд Росія не приготувана до війни проти цілого світу, однак вона може напасти на Америку.

РОБЕРТ Н. ДЕНГАМ УСТУПИВ 3 РАДИ РОБІТНИЧИХ ВІДНОСИН

Вашингтон. — Роберт Н. Денгам, статутний радник Краєвої Ради Робітничих Відносин, уступив зі свого становища під тиском з Білого Дому, Бюро Денгама було покликане до праці для внясування постанов закону Тефта-Гартлі з 1947 року. Денгам притримувався суворо постанов цього закону і проти нього йшла урештє час агітація робітничих юній, які вважають закон Тефта за надто дошкульний. Резінація Денгама прий-

ФЕДЕРАЛЬНЕ СЛІДЧЕ БЮРО ЗНАЄ ПРО НОВІ ПОТЯГНЕННЯ КОМУНІСТІВ

Вашингтон. — Федеральне Бюро Інвестицій знає про найменші подробиці комуністичної стратегії в Злучених Державих, як це виявив генеральний прокуратор, Дж. Гаверд Мек Грейт у писаній промові для

В АМЕРИЦІ

- Білоруські військовики, що проживають в Канаді, відбили 20-серпня збірка в Торонто. Там загрозливо товариство, на чолі якого став А. Вярбіна.
- Не буде більше „сухих днів“ у Нью Йорку для заощадження води. Водний комісар каже, що заощаджено повно в літі і вистачить через зиму.
- У стейті Нью Йорк буде давний тільки один сигнал для остерого перед нападом бомбами з повітря. Це постановлено за порадою команди повітряних сил.
- „Я комуїст, але можу голосувати. Чи ви теж можете?“ — „Я загубив штани, але можу голосувати, чи ви теж можете?“ — такі таблиці носили в місті Лос Анджелес для заохоти людей до голосування при правоборах. Той, що „загубив штани“ ходив заслонений бочкою, мав дозу на просторі пів акра землі відкрити Богат у Роквелл Сентер, на Лонг Айланд під Нью Йорком. Вона має обслуговувати 25.000 покупців.
- Новий Красний Парк постане в стейті Вайомінг. Його назва буде Грейд Тетон Нешенел Парк. Відповідний закон підписав уже през. Труман.

ГЕН. М'АРТУР (в центрі), головний командант збройних сил Об'єднаних Націй в Кореї, зі старшинами свого штабу, спостерігає десантні дії американських сил на острові Вольмі біля Інчон. Ліворуч с. ген. Брайт, заступник шефа штабу, а праворуч ген. Олмонд. Імени офіцера за ген. МекАртуром не подано.

Корея головною проблемою на Сесії Генеральної Асамблеї О. Н.

Лейк Сокес, 18. вересня. — Завтра тут почнеться п'ята з черги звичайна сесія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, на порядку якої є всіх 73 справ. Напередодні, минулорічний порядок нарад буде проблема Кореї. Він закликав, щоб Асамблея „поробила заходи для ре-

ОБ'ЄДНАНЕ ЄВРОПЕЙСЬКЕ КОМАНДУВАННЯ ВИСЛІДОМ НАРАД МІНІСТРІВ

Нью Йорк, 18. вересня. — Головним вислідом теперішніх нарад міністрів закордонних справ 12 країн Атлантичного Пакту буде принципове рішення створити об'єднане командування європейських збройних сил — стверджують тут в поінформованих колах. Міністри сьогодні продовжують свої наради в готелі Вольдорф-Асторія. Об'єднане європейське командування мало б одного головного команданта, кандидатом на якого вважається ген. Двайта Айзенгавера, головного команданта альянськими збройними силами в Європі під час другої світової війни і тепер президента Колумбійського університету, та відповідний злучений генеральний штаб. Міністри вирішать справу принципово, а подобиці будуть приготувати військовими спеціалістами. На нарадах міністри досягну-

Флот для Кореї в подорожі довкола глобу

Вашингтон, 17 вересня. — Тепер уже можна сказати про підготовку до наїзду на пристань Інчон, як про це довідується Дейвід Лоренс, кореспондент синдикату великих щоденників. Одну дивізію, складену з правильної сухопутної армії, яка висла в Інчон, треба було привезти з островів на Пасифіку. Однак, щоб висадити другу дивізію, складену з морської піхоти („маріне“), на це треба було руху воєнних кораблів майже докруги світу. Треба було забрати їх з Середземного моря, перевезти через Суєзький канал при охороні конвою і добавити до інших частин вже коло Кореї. Підготовку почала команда ще в червні. Це була важка праця, бо на місцезабрані маринари, треба було за-везти інших. Крім того треба було відтягнути деяких морських піхотинців з південно-корейського фронту й включити їх в бригаду, яка шойно приїхала з Європи.

Другу подібну несподіванку придумано з висилкою могутнього воєнного корабля Мізурі, який перебував на американських водах. Для нього вистало вже наперед амуніцію і харчі, бо він був зайнятий ви-

АЛІАНТИ ЗДОБУЛИ КІМПО В ПОХОДІ НА СЕУЛ

СЬОМА ДІВІЗІЯ ВИСАДИЛАСЬ В ІНЧОН. — ПІВДЕННІ КОРЕЙЦІ ВИСАДИЛИСЬ І ЗДОБУЛИ МОКПО. — ГЕНЕРАЛЬНИЙ НАСТУП НА „СТАРОМУ ФРОНТІ“ З УСПІХОМ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

Токіо, 18. вересня. — В швидкому поході на колишню столицю Корейської Республіки, місто Сеул, альянські десантні війська здобули вчора ввечері аеродром Кімпо, 10 миль на північний захід від Сеул, та продовжують похід на сам Сеул. Непотвержені повідомлення подають, що бої вже відбуваються на вулицях Сеул. Сьогодні повідомлено, що війська, які висадились після десанту морської піхоти в порт Інчон, звідки і почалася смілива акція альянтів в глибокому за-піллі ворога, належать до Сьомої Піхотної Дивізії. Загально здогадується, що в початковій десантній акції брало участь 40 до 50 тисяч американських вояків. Головна квартира повідомля, що жертви в цій акції були „легкі“, бо ворог аж ніяк не був на неї приготований. Південно-корейське командування зі свого боку повідомило сьогодні вранці, що корейські республіканські війська висадились в Мокпо, другому по величині найбільшому порту на західному побережжі Кореї. Місто вже здобуто. Американські війська, що висадились в Інчон, вже дійшли і перейшли ріку Нам, яка перепливає біля Сеул, та є в швидкому поході на південний схід, де в районі Тайгу та довж ріки Нактонг альянти від минулої п'ятниці є в генеральному наступі. Мокпо впаде в республіканські руки майже без бою і воно тепер творить нову важливу базу для повного розбиття комуністичного фронту з усіх можливих боків.

ГЕН. МЕК АРТУР ОСОБИСТО КЕРУВАВ ДЕСАНТНИМИ ДІЯМИ

Дінчон, Корея, 18. вересня. — Сміливими діями альянського десанту в глибокому запіллі ворога в Інчон керував особисто головномандуючий силами Об'єднаних Націй, ген. Доглс Мек Артур, вступивши одним з перших на континент з малого десантного човна. Він далі перебував на фронті зі своїми вояками, стверджуючи, що він має найкращих старшин і найкращих вояків, які колинебудь в світі йшли на війну.

МОСКВА ПОВІДОМИЛА ПРО ДЕСАНТ

Посква, 18. вересня. — Щопно вчора, два дні після десанту, московська преса повідомила про нього, передаючи деякі закордонні повідомлення. Тоді, як Інчон вже був в альянських руках і альянські війська доходили до Сеул, Москва все ще не мала відваги сказати правду своїм рабам.

ВЕЛИЧЕЗНІ ВТРАТИ ЧЕРВОНИХ В КОРЕЇ

Інчон, 18. вересня. — В безпосередніх повідомленнях з десантних і фронтних боїв в Кореї стверджується, що ворог, заскочений альянським десантом та в розпачливих намаганнях ставити опір, поніс величезні високі втрати. Сотні червоних загинули під альянським вогнем ще заки всієї віддати бодей один вистріл. Вчора в боях за аеродром Кімпо, з'єднання американської морської піхоти знищили шість ворожих танків совєтської продукції Т-34 та вбили 200 ворожих вояків. За два дні боїв після десанту ворог мав 1.300 вбитих а 600 червоних попало в полон. Ген. Мек Артур особисто інтервював, щоб з полоненими поводилися якнайбільш людяно. Стверджується, що мораль ворога є дуже низька. Американські літаки на всіх фронтах розкинули летючки, закликаючи червоних вояків до капітуляції, яка їм залишається у виборі між нею або смертю.

ІРАН ГОТОВИТЬСЯ ДО ОБОРОНИ

Тегеран, Іран, 18. вересня. — Іранський уряд, подібно як і закордонний світ, рахується з можливістю, що він може стати жертвою більшовицької агресії. Ці згодоги підтверджують теж деякі конкретні події, включно з „вправами“ совєтської армії на прикордонній з Іраном території, посилення совєтської „визвольної“ пропаганди між іранськими племенами і т. п. У зв'язку з цим, іранський уряд робить інтензивні заходи оборони на випадок, якщо ці згодоги мали здійснитися. Прем'єр Алі Размара, що сам раніше був шефом штабу іранської армії, заявив вчора в пресовому інтерв'ю, що іранський наряд і його уряд твердо рішені захищати інтегральність своєї країни всіми силами. Він твердив, що з огляду на гористий характер Ірану, його оборона залежатиме однаково від регулярних, як і нерегулярних військ, отже партизанів. Під цим кутом ведеться теж оборона підготовка, як щодо вишколу так і озброєння. У Вашингтоні департамент оборони поінформував членів конгресового і сенатського комітетів збройних сил про правдоподібність чергової совєтської агресії власне на Іран, з огляду на його стратегічне значення.

БРАТСТВО УСС ВІШАНУВАЛО ПОК. ГАЙВОРОНСЬКОГО В РІЧНИЦЮ СМЕРТІ

Нью Йорк, 18. вересня. — Минулої суботи і неділі Братство УСС вішанувало свого покійного друга, композитора Михайла Гайворонського, відправами панакхиди в суботу на могилі покійного на цвинтарі Сейнт Джана, а в неділю в церкві св. Юра в Нью Йорку. Панакхиди на могилі покійного відправили о. Вояківський, сам б. Усеуєс, а в церкві о. Михайло Варник. Під час панакхиди в церкві прекрасно співав хор „Думка“, тоді як на цвинтарі співали самі Усеуєси, між ними теж представники з Філадельфії.

Канадський парламент, ухваливши закон в справі заборони зазначеного страйку і в справі фондів на оборону, розіслав до 14 лютого 1951 р. Якщо б державний інтерес цього вимагав, його може скликати президент палати на підставі спеціальної ухвали, переданої під час сесії.

В СВІТІ

- Московська радіомовна последила, що комуністичний уряд знову звернувся до Об'єднаних Націй з протестом проти „маршальського бомбардування“ цивільних об'єктів американською авіацією в заплілі фронту.
- Повалити лейбуристський уряд в Англії сподіється консервативно-опозиційний лідер Вінстон Черчилль у зв'язку з заповідженням на цей тиждень голосування над доповіддю для уряду в справі націоналізації важкої індустрії.
- Ген. Марк В. Кларк, командант амеріканських польових збройних сил, прибув на відвідини до Триєсти, після того, як приєднався мейнаром а меріканських військ в Німеччині.
- Європейська Асамблея збереться знову на сесію в дні 17-го листопада, заповів її президент Поль-Генрі Спаак.
- „Конференція паліт війни“ називав московська преса наради міністрів закордонних справ 12 країн Атлантичного Пакту.
- Індійський уряд аж тепер знає де факто і де юре уряд Ірану.
- До Лізбона виїхала окрема американська комісія, що має вивчати можливість і потреби постачання зброї Португалії.

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На пів року	\$5.25	Six months	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$12.00	One year	\$12.00
На пів року	\$6.50	Six months	\$6.50
На три місяці	\$3.50	Three months	\$3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	\$3.00	One year	\$3.00
На пів року	\$2.00	Six months	\$2.00
Кожна зміна адреси коштує 10 центів.			
За оголошення редакція не відповідає.			
Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.			

НАША МОБІЛІЗАЦІЯ

Від того пам'ятного дня 25. червня, як дотогочасна загроза комуністичної агресії найважливіше конкретне виявлення в напад на Корею, як в тій далеко-східній країні впали перші жертви демократичних націй від вистрілених інтернаціоналістичних більшовизмів со-ветських кул, весь вільний світ приступив до поступової мобілізації своїх сил і ресурсів. Розпалена до червоного боротьба між двома світами, демократичним і більшовизмів, вийшла зі своєї дипломатичної фази, а холодна війна перемінилася в "теплу" з наголою загрозою, що в кожній хвилині може стати вже так справді гарячою та знову охопити весь світ. Тотальна мобілізація в тотальній підготовці до тотальної війни стала невідкладним наказом хвилю.

ПІДСТУПНЕ ПЕРЕМИР'Я

Американський кореспондент Ліон Деннен повідомляє з Парижа, що Москва готова до нового "перемір'я" з демократичними державами. Дипломати сателітських країн, каже він, навіть заповідають, що "мирова офензива" Совітів скоро почнеться, та що нею проводитиме старий совєтський дипломат, Максим Литвінов, той самий, що вів політику "тісної співпраці" та "порозуміння зі Заходом", займаючи свого часу пост совєтського комісара закордонних справ, а пізніше совєтського амбасадора у Вашингтоні. Про цього Литвінова дуже довго не було ніякої чутки, хоч знали, що він живий та займатиме якесь підрадне становище. В часі приязні Сталіна з Гітлером, його десь спрятали з огляду на його жидівське походження, але тепер, виглядало б, він знову актуальний. Проте, справа самого Литвінова не є важна. Головне — це справа "перемір'я", до якого мали б заставити Москву привітати та економічна криза в країнах за залізною заслоною та нові труднощі в Комінформі.

Кремль потребує доречне передишки. Здобувши "тріумфи" в Кореї, він може тепер, знайшовшись у скрутному положенні, показати себе перед своїми невільниками миролюбним, а перед світом ще й великодушним та запропонувати Заходові "перемір'я". Акцію що має почати А. Вишинський, совєтський міністер закордонних справ, уже тепер, таки на нарадах Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй.

Якщо б ці припущення здійснилися, закордонна політика Злучених Держав була б виставлена на нову пробу. В такому випадку заважав би тепер у цій справі цілком певно голос ген. Маршала, проти призначення якого секретарем оборони є тільки мала група республіканців, зі сенатором Тефтом на чолі. Тож і ця група відноситься до особи ген. Маршала з найбільшою повагою, квітуючи тільки його політичну орієнтацію, у зв'язку з його політичною місією в Китаю, в часі якої він довів до дуже нещасливого "перемір'я" між воюючими між собою китайськими націоналістами і комуністами. Правда, ген. Маршал виконував вірно тільки поручення президента Трумана та секретаря стейту, але це факт, що й він чинно вмішаний у цю політику, яка допомогла китайським комуністам захопити владу в країні.

Ген. Маршал пізнав в Китаю з власного досвіду, що значить переговорювати з комуністами, вірити їхнім словам і обіцянкам та на такий підставі закладати з ними договори і "перемір'я". Деякі американські політики, як от Тефт, побоюються, щоб ген. Маршал ще й тепер не зробив тої самої помилки, чи то з власного переконання, чи йдучи по лінії закордонної політики державного департаменту. Побоювання ці мають глибоку підставу. Проте, треба вірити, що ген. Маршал, діставши добру науку в Китаю щодо цього, як треба розуміти совєтське "перемір'я", не дасть себе так легко знову обдурити. Невже нека нового совєтського підступу з новим "перемір'ям" існує та існуватиме так довго, поки Кремль не буде чутись на силах, що може відважитись на останній бій. Але тільки найближчі події дадуть нам змогу пізнати, чи для Кремля існують ще вигляди на дальнє обдурювання Заходу, а в першу чергу Америки, новими обіцянками і "перемір'ями". Хочеться вірити, що все це вже належить до трагічного минулого й більше не повториться.

Беручи активну участь в поступовій мобілізації нашої американської батьківщини, ми не сміємо занедбати й такої тотальної мобілізації, до якої зобов'язує нас усіх, цілу нашу американсько-українську спільноту, наше українське походження. Наші потреби і вимоги під цим оглядом ясні і недовозначні.

Ціла історична вже сьогоднішня акція американських українців вкористь українського народу та його визвольних змагань йшла завжди в двох головних напрямках: політичному і гуманітарному. Сьогодні ми є в тому щасливому положенні, далеко щасливішому ніж в подібних ризиках випадках попередньо, що ми маємо відповідні організаційні рямці, що їх створюють наші центральні представництва: Український Конгресовий Комітет і Злучений Український Американський Допомоговий Комітет. Обидва мають потрібний авторитет, мають відповідно, хоча й ще далеко не вистачально розбудовані апарати, мають чималий досвід і дальні можливості розбудови, щоб могли подолати тим завданням, які стоять перед ними сьогодні й які можуть виникнути завтра. Короткий перегляд таких існуючих і можливих завдань допоможе нам поробити відповідні висновки для нас усіх разом, як громади, та кожного зокрема, як громадянина.

Український Конгресовий Комітет. Політична репрезентація американських українців, популяризація української справи у вільному світі та здобування уваги до неї, відповідна політично-громадська активізація американсько-українського громадянства, відпо-

відний вплив у формуванні загальної української політичної думки — це ці головні завдання, що стоять перед Українським Конгресовим Комітетом сьогодні та які він по своїм силам і спроможностям виконує. Ці сили і ці спроможності, навіть в наших обставинах, далеко не вистачальні і далеко неповні. Але вони були б тим менші, якби завтра прийшлося їм зустрітись з новими завданнями, до зустрічі яких тотальною мобілізацією духових і матеріальних сил пригтовлюються вільні народи. На випадок війни, українська проблема увійшла б в безпосереднє заінтересування Злучених Держав. Наша громада зобов'язана вже сьогодні переставити в себе таку мобілізацію, щоб уможливити УККомітету якнайбільш ефективну участь і допомогу в позитивній розв'язці тої проблеми так, як того вимагає інтерес Америки і добро України. Для тих цілей, УККомітет потребуватиме повної моральної і матеріальної підтримки всього нашого загалу, старших імігрантів, тут народжених генерацій і новоприбулих. Мусить прийти до дальшої консолідації наших громадських установ і організацій та дальшої кристалізації УККомітету, як справді все і всіх охоплюючого представництва американських українців. Робота, яку веде УКК сьогодні мусить бути до максимальних меж посилені і на це наш громадський загал мусить поставити до розпорядження відповідні фонди.

Це тільки в загальному, бо всі ці проблеми тепер досить часто є предметом міркувань на сторінках нашої преси. Натомість, в останньому майже забутою вже установою є Злучений Український Американський Допомоговий Комітет.

Дивний наш народ. ЗУАДКомітет — це ж інституція, яка виконала ці не найбільш улюблені громадянами завдання в історії американських українців. Вона ж бо була розбудована і максимально піднесла серед нашого громадського загалу найшляхетніші почуття братньої любови та організувала їх в могутню акцію, що врятувала десятки тисяч людей та принесла нам найбільший розголос у світі. Сьогодні цей Комітет вже майже забутий, дарма, що перед ним ще такі великі завдання сьогодні і ще не зрівають більші можуть виникнути завтра.

Сьогоднішні завдання ЗУАД

Комітету — відомі: допомогти переїхати на постійне поселення до цієї країни ще бодай 10,000 українських скитальців з Європи та забезпечити бодай найкращішу допомогу тим 25 тисячам, що мусять залишитись на скитальщині, бо їх, старих, немичних і калік ніхто не хоче прийняти.

Проте, завдання ЗУАДКомітету зросло б до неможливих розмірів, якби загроза нової світової війни стала дійсністю. А сапому видно, що з такою можливістю треба рахуватись. Допомогові зобов'язання і потреба для українців були б тоді величезні, бо вони відносились б вже не тільки до тисяч скитальців, але до мільйонів українців, гноблених, морених голодом і переслідуваних протягом десятків років. Буди потреба заопікуватись українськими полоненими зі совєтської армії, українськими сиротами, та буде безліч інших гуманітарних потреб в такому страшному катаклізмі, яким є війна.

Звичайно, усіх цих завдань і потреб сам ЗУАДКомітет не подолав би навіть при максимальній жертвенності нашої загалу та максимальній розбудові його апарату. Проте, цей Комітет, відповідно розбудований і забезпечений відповідними фондами, може відіграти рішальну роль в організації такої допомоги.

Про всі ці проблеми ми мусимо думати вже сьогодні та розв'язувати їх в рамках нашої участі в поступовій мобілізації, що її вже тепер переводить наша країна в тотальну підготовку до оборони перед загрозою тотального нападу з боку найлютішого більшовицького ворога людства.

Охорона військової продукції

Довга дискусія над законом про реєстрацію й арештування підприємих елементів виявила дві можливості: Несподіване арештування запідозрених осіб або реєстрація для нагляду, за якою піде арешт. Президент протривав реєстрації, але ясних причин спротиву покищо не подає. Але без огляду на реєстрацію вже пороблено старання, щоб по можливості недопустити підозрілих людей до фабрик і робітень, у яких продукують воєнні матеріали. На таку продукцію призначено в біжучім бюджеті 12 мільярдів доларів. Одні контракти вже давно розділені поміж підприємців і фабрики вже гудять, інші роздають поступово. Якби вибухла війна, тоді, очевидно, розміри воєнної промисловості були б величезні.

За господарську активність

1. Колись польські шовіністи по с м і х а л и с я з українським народом, що в нього є тільки „хлоп і поп". Був це час, коли український нарід, не зрізничований у своїй соціальної побудові, не мав ні своєї інтелігенції, ні дворянської верстви, що відігравала тоді значну роль, ні вільних професій, а в тому числі ремісників, купців і промисловців. Такий стан відбивався на нашій суспільності дуже тяжко. Вона у великій мірі не могла виконувати власними силами потрібних до життя соціальних і господарських завдань і була наражена не лише на визиск з боку чужих, але ще більше на різні перешкоди на всіх ділянках життя.

З часом цей стан в Україні почав мінятися, на одних наших теренах скорше, на других пізніше. Після першої світової війни ми в неодолю відношенні зближались до такого поєзму розвитку, що заповідав своєрідну, хоч дуже спізнєну, українську „промислову революцію". Друга світова війна кинула розвиток на господарському відтинку на довгі роки на інші, зовсім нові рейки.

Українська еміграція в своїй перевазі на всіх теренах поселення, а в тому й на терені ЗДА, виявляє ті ж самі недомогання, що їх колись в добі недорозвитку мала українська суспільність на рідних землях. Про цю еміграцію до недавня з повним правом можна було говорити, що це еміграція робітників і селян. Поза тими двома станами існували тільки нечисленні одиниці, які репре-

зентували інші стани. Одиниці тих було так мало, що в ніякому випадку не можна було говорити про верству. У висліді другої світової війни серед цієї еміграції, в першу чергу на терені ЗДА і Канади, опинилося величезне число нашої інтелігенції різного поєзму. Інтелігенція як зразу була зіпхана до невластивої її ролі в економічному житті. Високі кваліфіковані професори, культурні робітники, тощо ставали до стака, або до іншої фізичної роботи, яка дотепер була їм зовсім чужою. Та всетаки ця інтелігенція поволі вросла в нові умовини, віднаходить себе й приступає до розгортання роботи в громадських установах (Докладніше на стор. 3-тій)

віші частини фабрики знаходяться під землею.

Не легко теж відвідувати фабрику воєнної продукції. Виданий дозвіл дає право відвідувачеві бачити тільки деякі частини підприємства. Відзнака („бедж"), яку приносять відвідувачеві, вказує, як далеко він може йти. Його супроводжає сторожа до місця призначення, а там він дістає окремого провідника. Важніші відділи цілком виключені від відвідувачів. Вони звичайно сховані у підземеллі. Підземелля не є чимсь надзвичайним в новітній фабриці. Воно передбачене при складанні планів і наказане у згаданій брошурі про „Засади Охорони" — без огляду на кошти.

Незвичайно важливі способи охорони проти саботажистів і шпигів серед робітників. Особи, які працюють при „класифікованих" виробках, примінені у спеціальних переділах і їм не вільно виходити без дозволу. Воєнтривалі каси, в яких переховані плани, мусили дістати нові комбінації в замках, щоб колишні урядовці не могли їх отворити. Робітники, які згодуються до праці, переходять „скріпінг" на лад скріпінгів, які переходять в Європі скитальці перед виїздом до Америки. І т. п.

Влада, яка наглядає над такими зарядженнями, виходить з залогнення, що третя війна вибухне несподівано так, як вибухла війна з Японією по напад на Перл Гарбор. Тому не буде часу на підготову безпеки фабрик і робітень. Що більше: Заки прийдє до нападу, саботажники можуть повисаджувати в повітря або попідпалювати фабрики воєнної продукції. Вони пробуватимуть спершу точно прослідити, які підприємства зайняті воєнною продукцією, які частини фабрик мають важливі виробки, а які другорядні і т. п. Все те потрібне ворогові знати, щоб при бомбардуванні не витрачувати своїх бомбардувальників, а можливе теж і бомб, бо вони коштовні.

Тому не тільки йде остерога перед шпигами, але навіть перед людьми доброї волі, які з добродушності пристають з незнайомими їм особами, які є шпигами або підпідприємними особами. Відтиски пальців робітників тепер обов'язкові при допущенні до праці. Сторожа пильнує тепер впродовж 24 годін. Уже навіть місця для паркування авт знаходяться у належній віддалі від фабрики, бо не знати, що може з собою привезти робітник в авті.

На випадок нещастя з централі фабрики підуть остероги у кожну її частину. Та це окрема ділянка, до якої призначені спеціально підготовлені до цього особи, які діставатимуть вказівки від фєдеральної влади.

Микола Понеділок.

САМОГУБСТВО

4) Всі двері настїж. Виводять коні, корови. Свині розбрелися по дворі і за ними гоняться господарі. Кипить гамір, бушує...

Баба Гапка ось-ось зомліє від шастя. Серед такого гармидеру ледве відшукала своїх „голубів". Тиснеться до виходу.

Праворуч неї — Манька, ліворуч — телічка, Балерина. Не знає на кого й дивитися, кого й гладити. В руках окраєць хліба — лмає шматочки — і раз мамі, раз дочці.

Істкі хочеть, голуби мої. Враз перед нею виринула Палажка з рочаєм. Манька полетіла вбік. Баба Гапка зі злости аж ногою тупнула.

Чи ти злуріла! З рочаєм до худоби. Перелякала коро-

— Гей! — Куди! — Но! — Тпру! — Он-но-но! — Де!

„Баталія" — подумала баба Гапка. Відвела корову і телю до тину:

— Стійте тут, соколи! Я піду он голуба ловити. Білокопитий! Цюнь сюди. Цюнь, цюнь голубе!

Дістала з свити ще окраєць хліба і побігла до коня... Не добігла... Зачепилась за щось м'яке і невеличке... і впала.

— Тримайте, бабо Гапко, його. То мій підсвинок. За ногу!

Пороса вирвалася... Баба підвслася і недоволено:

— Треба раніш казати. Бачиш, вирвалася. Обтрисла спідницю і до Білокопитого.

— На тобі хліба, голубе. — Дала. Кінь жадібно жував окраєць. Баба припала обличчям до гриви і кризь слюзи:

— Ідем до дому, господарю, їдем, кормильцю наш. — Взйала за вухо і повела до тину.

Манька, побачивши господариню з конем, заревала. Баба Гапка прибавила кроку.

— Підемо додому, голуби! — сказала вона, зібравши своє господарство до купи. — Ідемо додому, доброту мій, кривця моя, шастя моє!

Заплакала. І рушила. За нею Білокопитий, Манька і Балерина.

Гамір стихав. Колгоспний двір порожнів. Догорала солома.

— — — — —

Вже починало сіріти, а в хаті баби Гапки ще блимав каганчик. Була нарада. Горничко мінялися думками, раділися, — готувалися до невідомого, але тривожного дня. Всі сиділи, одна баба Гапка стояла біля печі. Всі говорили, вона лише мовчазно вислухувала. Нарешті Палажка запитала її:

— А яка ваша думка, баба? Ви все мовчите.

— Мовчу, дочко. Слухаю. Моя думка рішуча. Вона личить мушині. Але мені, бабі, теж судилося скористатися нею. Я забрала додому свою кривцю, своє хазяйнування. Зостанеться у моєму подвір'ї

під-кров моя — я житиму, щезне — то і я не існуватиму.

Жінки між собою переглянувшись. Мовчати. Палажка хотіла зтерти нестерпну тишу, поглянула на вікно і про себе:

— Вже розвидняється. Жінки теж ні слова на це.

Коли Івга не то до баби Гапки, не то до всіх:

— Я думаю, що вони вдруче не наважуться забирати.

— Ти ще дитина, Івго. То бандиту вдруче ніяково грабити того ж господаря, але не комуністу. В нього совість там, де Сірко хвостом махає.

Хтось засміявся.

Баба Гапка поправила хустку, оглянула всіх і твердо, по-проводирськи сказала:

— Дорогі голуби! Не втішайте себе облудними надіями. Іде бій за наше життя. Захищайте його сокирою, вилами, ножем. Комуна — для нас смерть. Так вмираймо ж, зі зброєю в руках. Не як вівчезь вмирає, а як воєк у смертельній битві. Тепер розходь-

Жінки повставали.

Вол. Дорошенко

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТОПИС

Під таким наголовком видав Осередок Культури й Освіти у Вінніпегу чималу книжку, що подає огляд подій і фактів з української історії, літератури, суспільного й політичного життя та життя різних наших діячів — усе це в їх календарній послідовності, себто за місяцями і днями. Досі мало не в кожному українському календарі можна було знайти так звані „історичні календарі“, але це був тільки сухий перелік фактів. „Український Літопис“ цим не обмежується, а при кожній даті подає відповідний коментар, а то й коротку характеристику, ілюструючи часом віршевою або прозовою цитатою. Це дуже добра думка знайомити читача з дня на день із важливішими подіями й діями українського минулого й сучасного. Вітаємо цей почин Осередку та, йдучи за закликом Передмови, що просить подавати завваги, які можуть придатися при новому виданні „Літопису“, робимо нижче огляд його змісту sine iga, з єдиним бажанням причинитися до поліпшення майбутнього 2-го накладу.

З передмови дізнаємося, що книжка складалася в умовах таборового життя на скитальщині, де не було необхідних джерел під руками. Це, розуміється, в значній мірі пояснює нам ті хиби й прогалини, що їх ми побачимо у „Літописі“, але не виправдує їх на всі сто відсотків саме у друкованому його вигляді, тим більше, що Видавництво рекомендує автора, що уклався чомусь під псевдонімом (Д. Філомелія), як „знаного наукового й культурного діяча“. Коли так, то й наші вимоги до нього можуть бути відповідно високі. А, крім того, працю п. Філомелія зрештою проф. Л. Білецький, віцепрезидент створеної на еміграції наукової установи, що носить пишну назву Академії Наук, а це теж підвищує наші вимоги, бо для такої марки згадані таборів обставини не такі вже страшні. Адже ж і в порядку і редактор більшість з того, що подають, повинні тримати, як то кажуть, в голові. Потрібували вони джерел хіба тільки для устаткування якоїсь дати, бо не все можна спуститися на власну пам'ять. Проте готовлячи працю до друку, кінце треба було поробити всі можливі заходи, щоб вона виїхала якнайкраще.

В усякому разі ніякий брак джерел не перешкодив якнайкращій її архітектоніці, сорозмірності всіх складових частин, надійній сегрегації історичних фактів, подій і діячів за їх питомою вагою в українському житті й у ділянці ім місця в книзі саме відповідно до цієї їх ваги. А що найважливіше, оцінки й характеристики повинні бути строго об'єктивні, несторонні, а навпаки, якнайбільше, безпристрасні. Трудніша справа була для упорядника з цитатами та віршами, що ними він бажав, так сказати, зробити подію чи діяча ближчими, зрозумілішими для читача.

Тут при недостатці потрібних джерел він не все міг дати саме найкращу річ, а тільки те, що було під рукою. Але в такому разі його мав виручити редактор. А не міг, то повинен був викинути маловартісні прикраси й не захаарувати книжку продуктами творчості, як казав батько Котляревський, „писарчуків поганих вірш“ (пор. напр. ст. 9, 10, 13, 24, 25 й ін.).

Невже про Шевченка не можна було вибрати кращого вірша, ніж п. К. Вагилевича? Адже ж про великого Кобзаря писали й Франко й Самійленко й Леся Українка й Маланюк й М. Рильський. Краще вже було дати, як не цілість, то бодай більший уривок із Шевченкового поетичного життєпису Б. Лепкого. Не уникнули автори „Літопису“ й цілої низки неоправданих, з огляду на їх кваліфікації, помилок, пропусків, нерівномірності й навіть сторонничості в трактуванні історичних подій і осіб та їх оцінки. Так, не може не вразити своїм змістом і гоном не тільки греко-католика, але й православно-українська статейка про берестейську унію на ст. 79. Просто не можна зрозуміти, пощо і нащо нам тепер воскресити старі релігійні спори XVI-XVII вв. й лаяти унію. Тим більше це не зрозуміло, що на іншому місці автори самі признають, що „більш національної й патрістичної церкви в Галичині, як греко-католицької, не можна було й бажати“ (ст. 50). Проте навіть тут не вдержалися вони, щоб не дзюгнути унію, прирівнюючи її промоторів 1596 р. до діячів типу о. Г. Костельника et consortes (пор. ст. 49).

А як Літопис приділяє місця, найкраще свідчить те, що напр. 1-му Соборові УАПЦ присвячено 2/3 сторінки (ст. 81), а про Хрищення України однієї сторінки (ст. 66); та й про самого її христителя маємо тільки два банальні рядки: „Помер великий князь Київський Володимир Великий, один із найвидатніших державних мужів української землі“ (ст. 61).

Чудово, правда? Слід було сказати й про князя Константина Острозького трохи більше, ніж те, що подає про нього Літопис під датою смерті, до речі чомусь аж двічі і під 24. 2. і 26. 2. 1608. Під першою датою (на ст. 19) читаємо: „помер кн. Константин Острозький, великий покровитель укр. культури“, під другою (ст. 20): „відомий меценат і культурний діяч тих часів (sic!)“. Не сказано, чим же славний був той князь. А

Вояки АМЕРИКАНСЬКОЇ ДІВІЗІЇ МОРСЬКОЇ ПІХОТИ на десантному кораблі „Алієтор“ безпосередньо перед висадкою на острові Волмі, де почався історичний десант алієнтських збройних сил в порті Ілчон, в глобальному заплані порого.

чей же аж просилося згадати про Острозьку Академію, її діячів. Згадано тільки про видання Острозької біблії (ст. 68) але побіжно. Так само по мачушному потрафляно й Львівську Ставропігію. Уділені цьому знаменитому братству два рядки нічого не говорять про його діяльність та історичну долю.

Під датою 24. 2. 1574 згадано про видання „Апостола“, першої друкованої в Україні книжки, але хто й де видав, промовчано.

(Дальше буде).

Американська система економіки

Написав Пол Гофман
Керівник Адміністрації Економічної Співпраці

Це є стаття з серії статей про важливі сторони сьогодишнього життя в Америці, написаних видатними американцями у зв'язку з рухом „Листів з Америки“.

Я глибоко переконаний, що той тип економічного устрою, що ми маємо в Америці, дає

людям найбільше можливостей заможного життя. Наша система є творчим динамічним капіталізмом — то є спеціальна форма капіталізму.

Мені здається, що існує звичай визначати капіталізм, як економіку, не розрізняючи його спеціального, творчого типу, що розвивався тут, в Америці, від тих форм капіталізму, що існують в інших частинах світу. Адже під виглядом капіталізму в різних країнах світу робляться речі, які насправді є іншими. Якби під свій захист будь-який американець. Ми можемо сміливо захищати ту систему економіки, що розвивалася й до сьогодишнього часу в Злучених Державах, ми можемо бути горді цією системою, але ми вважаємо її нашою особливим формою капіталізму. Це мені цілком ясно, після того як я ознайомився з формами капіталізму в інших країнах світу. Наша система є єдина в своєму виді. Вона є така ж американська як бейсбол, але елементи її динамізму та творчості можна застосувати всюди.

Перша ознака нашої економіки є та, що вирішування справ не зосереджене в одному місці. Керівники наших чотирьох мільйонів підприємств самі відповідають за свої операційні рішення. Керівники наших великих освітніх установ самі вирішують що вони будуть викладати і як вони будуть викладати. Всі наші досліди громадян, а їх є понад сто мільйонів, вільні вибрати собі працю, вирішити, де вони хотять жити, потратити свої гроші так, як їм того бажається.

Подруге, наша система стимулює людей до праці, до творчості. Ті, що хотять уперто працювати й уперто думати, дістають багаті нагороди, а ті що не хотять, хіба що дістають легеньку кару. Отже ма-

єдин з них не зорганізував в себе бодай раз у тиждень економічної сторінки. І напевно знайшли би вони багато серед старих читачів і одного з нових, які з неслабучою увагою читали би і огляди господарського положення і розвитку і короткі статті на важливі теми з господарського життя, огляди господарської преси й видань, а навіть новинки з діяльності українських підприємств.

„Оце мусіли би бути початком зрушуючих моментів на цьому відтинку. Але не це не кінець. Зразу треба поспушитися далі й братися до організуючого охоплення цієї справи. Я. Гайвас.

В НЕДІЛЮ, ДНІ 24. ВЕРЕСНЯ 1950 Р. О ГОД. 7. ВЕЧЕРОМ, в селі Українській Централі, 180 William St., Newark, N. J. відбувається перший в Америці ВІСНОВІК-ЛІСТІВ ТА АРІИ ГІЛЬДІАНІ ЗІТІК, медіосопран. В програмі твори: Марселлі, Візет, Верді, Пуччіні, Лісенко, Стеценко, Гнатюшин й українські народні пісні. Акомпанімент: п. Марія Шумейко. Вступ \$1.00

ВІСТІ з Н.Т.Ш.

Наукова конференція Канадського Відділу в Торонті Дня 3. вересня 1950. відбулася в Торонто перша наукова конференція Канадського Відділу НТШ. Взяли в ній участь науковці та гості з Торонта, Монреалю, Нью Джерсі, Ватерфорду і представники української преси з Торонта. Зацікавлення науковими проблемами виявилось в дискусії після доповідей, що в своїй основі огорнули дві ділянки науки, а саме: українознавство та природознавство. На загальне бажання доповіді відбулись на пленумі, бо більшість приїзних хотіла слухати всіх доповідей, не маючи змоги частіше брати участь в наукових засіданнях та читати фахові книжки й журнали.

Проф. д-р. С. Вертипорох відкрив конференцію вступним словом, а д-р. І. Тесля відчитав привітання. Після того прочитано такі доповіді:

1. Д-р. І. Велигорський: Шевченкова освіта. 2. Проф. д-р. В. Бригідер: З власних дослідів над ембріологією комашин шкідників канадських шпилькових дерев. 3. Проф. д-р. Ярослав Рудницький: Ети-

„Україна“. 4. Д-р. Ю. Генік-Березовський: Мова Василя Стефаника. 5. Инж. А. Івахнюк: Українці в Югославії. (Довідка). 6. Проф. д-р. С. Вертипорох: Власні уліпшення продукції інсуліну. 7. Д-р. Я. Чума: Проблеми виховного ідеалу. 8. Инж. О. Сосницький: Нова методика перетворення летючого пилу при продукції оливи. 9. Д-р. І. Тесля: Деякі заваги до розселення українців в Канаді на основі перепису з 1941. 10. Агр. К. С. Продан: Історія українського поселення в Медіні, Ман. 11. Д-р. І. Тесля: З новітніх дослідів над селюкарними змінами клімату. 12. Проф. Кірквел: A school in sedation. (реферував Д-р. З. Зелений). 13. Д-р. А. Базар: Цікавий випадок патологічної пігментації та метаболізму в дволітній яловичині. 14. Доц. Т. Буката: Можливості прожитку в Аргентині. (Довідка). 15. Інженер Б. Гадзевич: Лічниця вартість меду для здоров'я людини. (Реферативно). 16. Инж. В. Мадзіць: Новий процес продукції нікелю.

Конференцію закрив голова Відділу, зібравши її успіхи в моголія і псевдоголія назви

ємо великий пиріг і трохи перцю.

Ми широко розвинули техніку. Ми дедалі більше застосовуємо механічну енергію, яка є одним з найважливіших факторів у нашому високому життєвому рівні і казковому розвитку господарства.

Почетверте, наші прибутки розподіляються досить рівномірно. Американці мають 45 мільйонів автомобілів, що вже є доказом того, що прибутки широко розподіляються серед народу. Понад 90 відсотків нашого населення належить до середньої класи — вони ані бідні, ні багаті.

На мою думку, то є найважливіші ознаки нашої економіки. Далі повстає таке питання: „Як добре вона нам служить?“ Єдиний спосіб судити про цінність системи — подивитись, як при тій системі живуть люди, що вона дає людям. Коли я запитую — що вона дає людям — я хочу знати, чи вони мають досить їсти і чи добру бжу? Чи вони мають пристойні приміщення? Чи тепло в приміщеннях? Чи мають вони ланічки, душі, авта, радіоприймачі, молоко і всі інші речі, що забезпечують пристойний рівень життя. Далі я хочу знати більше як живуть люди при тій системі: чи вона стимулює їх творчі зусилля? Чи люди щасливі у своїй праці? Як вони співживуть і працюють? Чи мають час на читання? Чи мають свободу релігії? Чи мають можливість послухати музику, або й самим поспівати? Чи взагалі творчі можливості існують, чи вони придушені?

Про матеріальні переваги нашої системи можна розповісти кількома словами. Може наша система і не досконала, але при ній 7% населення світу продукують майже 50% всіх промислових товарів, вироблених у світі і ці товари розпо-

діляються досить справедливо — так, що сьогодині пересічний американець має такий рівень життя, якому заздять люди всього світу. Це і є те, що дає наша система людям.

Коли я пробую судити про те, як живуть люди при нашій системі, я намагаюсь дивитися очима нашої молоді. Від 1890 року кількість молоді, що почала середні школи, зростала в тридцять разів швидше, ніж кількість населення, а кількість тих, що скінчили навчання, зростала в шість разів швидше ніж населення ЗДА. Відбулася величезна зміна у ставленні до громадянських прав. Наші діти щиро вірять у повну рівність усіх, незалежно від раси, кольору, віри, чи переконань. Я завжди дивився на це, як на добру справу в теорії, а для моїх хлопців, то вже життєві факти. Цим я хочу сказати, що за останню генерацію цей американський спосіб життя ближче підвів нас до повної віри в братство людей, ніж це було досить зроблено в будякий період життя людства.

Наша американська система економіки базується на свободі і плекає свободу. А вільний народ завжди може випередити поневоленіх людей і в продукції, і в містечні, а як треба, то і у війні. Він може випередити вєсоди і завжди. Наша мета — мета вільних людей — зберегти мир і допомогти іншим людям лишитися вільними та сильними.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Ново основана крамниця

„БАЗАР РІЗНОРОДНОСТЕЙ С-НА“

VARIETY BAZAAR CO.

91 Mercer St., Newark, N. J. (pir Springfield Ave.)

веде відділи: Муж і жін. галитерії (Dry goods), Косметики, річей домашнього вжитку, книгарицьких, паперовий (канц. і шкільні річі). Контора прийняв біля до правця та вбраних до хеміч. чистення. Приймає впровад: випиані річі, річі народи, містечтва, часописи, журнали, книжки та містечкі образи.

Крамниця відкрита і в неділі до 12. год. пол.

Удільте безітересно інформації та поради в справах забезпечення мешкань від вогню і в справах купівлі меблів і переносу.

УВАГА! — НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД

УКРАЇНИ, 2-ий ВІДДІЛ В НЮ ЙОРКУ

— влаштовує —

В СУБОТУ, 23. ВЕРЕСНЯ 1950

(September 23, 1950)

ПЕРШУ ОСІННЮ ЗАБАВУ

В ВЕЛИКІЙ ЗАЛІ „БЕТОВЕН ГАЛЬ“

при 210-214 E. 5 Ст., Ню Йорк, Н. Й.

Початок о годині 9 Р.М. Вступ на залю \$1.00

Буфет у власному заряді. — Оркестра King-a.

Прохасмо всі українські Організації міста Ню Йорк здержати на цей день з забавами, а українське Громадство о численну участь.

Комітет.

УВАГА! — ШІКАГО І ОКОЛИЦЯ!

ПРОСИМО ВСІХ ВАС ПРИЙТИ НА

РІЧНИЙ БАЛЬ

— який уряджує —

БРАТСТВО СВ. О. НИКОЛАЯ, ВІД 106 У. Н. СОЮЗУ

В СУБОТУ, 30. ВЕРЕСНЯ 1950

(SATURDAY, SEPTEMBER 30, 1950)

В ГАЛІ ВІДПІЛВ У. Н. СОЮЗУ

843-845 N. Western Ave.

Початок у 8. год. вечером. — Вступ з тексом 60¢

Прохасмо всіх своїх членів і членів нашого відділу 106. Рівнож прохасмо урядників і членів відділів У.Н.С. з Норт Сайд та й усіх українське громадянство з міста Шікаго і околиці. Добра музика до танців, першорядний буфет та здорові напінки.

За добру задовольнюючу забаву ручить вам

Комітет Бально.

